

Εισαγωγικά

Είναι κοινή παραδοχή ότι το Λύκειο ως βαθμίδα έχει σε μεγάλο βαθμό ακυρωθεί. Οι μαθητές και οι μαθήτριες δυστυχώς πολύ συχνά αδιαφορούν για την εκπαιδευτική πράξη, θεωρούν πως λίγα έχουν να αποκομίσουν από το σχολείο και στρέφονται στα φροντιστήρια για να προετοιμαστούν για τις πανελλαδικές εξετάσεις. Έτσι, μεγάλο μέρος του επίσημου σχολικού προγράμματος απαξιώνεται, υπονομεύεται ο κρίσιμος δεσμός μεταξύ μαθητών/μαθητριών και εκπαιδευτικών και η εκπαιδευτική διαδικασία συνδέεται με τη ρουτίνα, τον καταναγκασμό, την έλλειψη νοήματος.

Εντός αυτής της συνθήκης πολλά μαθήματα θυσιάζονται στο βωμό των πανελλαδικών εξετάσεων, αρκετά διδάσκονται με ένα τρόπο τυπικό (μόνο και μόνο γιατί περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Σπουδών), ενώ ακόμα και όσα συνδέονται με το στόχο των τελικών εξετάσεων δεν συγκεντρώνουν πάντα το ενδιαφέρον των μαθητών και των μαθητριών. Σε αυτό το μαθησιακό περιβάλλον ευνοείται η αποστήθιση σε βάρος της κριτικής γνώσης και η ελληνική οικογένεια υποβάλλεται σε σοβαρή οικονομική αφαιμάξη για να καλύψει τα δίδακτρα των φροντιστηρίων. Είναι σαφές λοιπόν ότι απαιτείται ένας συνολικός επανασχεδιασμός της γενικής εκπαίδευσης με σημείο αιχμής το Λύκειο, που θα επιτρέψει τη θετική επανασηματοδότηση της εκπαιδευτικής πράξης εντός του Λυκείου.

Προϋποθέσεις

Οι προτεινόμενες μεταβολές της δομής του Λυκείου συνδέονται με πρωτοβουλίες γενικότερου χαρακτήρα που αφορούν ήδη τις προηγούμενες βαθμίδες και κυρίως:

? την ουσιαστική στήριξη της δουλειάς των Δημοτικών Σχολείων και την ανανέωση των προγραμμάτων σπουδών και των εκπαιδευτικών υλικών Δημοτικού και Γυμνασίου με στόχο την άμβλυνση των μορφωτικών ανισοτήτων,

? τη σύνδεση μεμονωμένων αντικειμένων σε ευρύτερες ενότητες και την καλλιέργεια ενός περιβάλλοντος συνέργειας των εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων (με παράλληλη επιμόρφωσή τους),

? την ενίσχυση των επιστημονικών αντικειμένων με τη εξασφάλιση διδασκαλίας των μαθημάτων σε δώρες περιόδους (90 λεπτά), ώστε να υπάρχει η δυνατότητα για διερευνητική, ενεργητική μάθηση και σχεδιασμό ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων,

? την αλλαγή περιεχομένων, υλικών και μεθόδων στην κατεύθυνση της ενίσχυσης του ερευνητικού προβληματισμού, του ενδιαφέροντος και εντέλει της βαθύτερης κατανόησης αντί της απλής αποστήθισης,

? την κατοχύρωση εναλλακτικών μεθόδων αξιολόγησης μαθητριών και μαθητών, αλλά και την αλλαγή προσέγγισης στο τι ελέγχεται δια των εξετάσεων (ιδίως των πανελλαδικών),

? το σταδιακό χαρακτήρα των μεταρρυθμίσεων.

Γενικά χαρακτηριστικά

Κεντρικό χαρακτηριστικό της πρότασης αποτελεί η δυνάμει ενιαία αντιμετώπιση του Λυκείου, Γενικού και Επαγγελματικού, και επομένως ο προσανατολισμός προς μια σταδιακή εγκαθίδρυση «πολυκλαδικότητας», μετά την εξασφάλιση των αναγκαίων προϋποθέσεων υποδομής και τεχνικών λύσεων. Στην κατεύθυνση αυτή προτείνεται κοινός κορμός στην Α' τάξη των ΓΕΛ και ΕΠΑΛ και σταδιακή οργάνωση των Β' και Γ' τάξεων στη λογική επιλογών που εξασφαλίζουν πλάι στην επιστημονική και την τεχνολογική και επαγγελματική εκπαίδευση ως ισότιμες.

Έτσι προτείνεται η άμεση επέκταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης ώστε να συμπεριλάβει την Α' Λυκείου και η εξέταση της δυνατότητας γρήγορης επέκτασης και στις άλλες δύο τάξεις.

Ιδιαίτερο γνώρισμα της πρότασης αποτελεί η έμφαση στα ενδιαφέροντα των μαθητριών και

μαθητών, που μπορούν να δοκιμάσουν τις κλίσεις τους στη Β' Λυκείου και να συνδιαμορφώσουν, βάσει επιλογών, το πρόγραμμά τους στην Γ' Λυκείου προσανατολιζόμενοι στο πώς και σε τι θέλουν να συνεχίσουν.

Για τις ανάγκες ενός τέτοιου Λυκείου τα μαθήματα διδάσκονται όχι μόνο εντός ευρύτερων επιστημονικών ενοτήτων αλλά και αφιερώνονται σε καθένα από αυτά περισσότερες ώρες (για τη Γ' προτείνονται εξάωρα μαθήματα), ώστε να μπορεί η εκπαιδευτική διαδικασία να είναι ουσιαστική και σε βάθος, πράγμα που εκτιμάται πως θα περιορίσει και τη ζήτηση φροντιστηριακής βοήθειας.

Εισάγεται, δίπλα στον επαγγελματικό προσανατολισμό (και στα ΓΕΛ), η συμμετοχή μαθητών και μαθητριών σε συλλογικές δημιουργικές δραστηριότητες (που θα μπορούσαν να συνδέονται και με τις δράσεις των μαθητικών κοινοτήτων, που πρέπει να ανανεωθούν ως θεσμός) και η εκπόνηση εκτενέστερων ερευνητικών εργασιών.

Α' τάξη Λυκείου

Η προτεινόμενη διάρθρωση του Λυκείου εκκινεί από μία ευρεία θεματική μιας ενιαίας Α? τάξης και οδεύει σε μία Β? τάξη με ανοιχτές ακόμα δυνατότητες αλλά και ένα χαρακτήρα που θα «προαναγγέλλει» τις πιο συγκεκριμένες επιλογές στην Γ? τάξη.

Το Πρόγραμμα Σπουδών της Α? τάξης του Λυκείου αντανakλά τα βασικά χαρακτηριστικά τόσο της αντίστοιχης τάξης του Γενικού Λυκείου όσο και αυτής του Τεχνικού-Επαγγελματικού. Οι μαθητές/μαθήτριες θα μπορούν να εξοικειωθούν με τα γνωστικά αντικείμενα και των δύο υφιστάμενων σήμερα τύπων εκπαίδευσης και να επιλέξουν την εκπαιδευτική πορεία που ταιριάζει καλύτερα σε αυτούς. Η αλλαγή αυτή θα αφορά, αρχικά τουλάχιστον, την Α? τάξη, διερευνώνται όμως οι δυνατότητες μεταφοράς της λογικής αυτής και στις υπόλοιπες δύο τάξεις του Λυκείου.

Μια τέτοια επιλογή συνδέεται άμεσα με την αναβάθμιση της Τεχνικής-Επαγγελματικής

Εκπαίδευσης και την ανάδειξή της ως ισότιμου πυλώνα. Το Λύκειο μπορεί έτσι να συνεισφέρει στην επί ίσοις όροις προώθηση ποικίλων μορφών γνώσης, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, στην προσφορά ποικίλων δυνατοτήτων για τους/τις μαθητές/μαθήτριες (τόσο γνωστικά όσο και εργασιακά-επαγγελματικά), στην καλλιέργεια πολλαπλών εκδοχών μάθησης και γνωστικών ενδιαφερόντων.

Β' και Γ' τάξη Λυκείου

Στον ανασχεδιασμό των δύο αυτών τάξεων βρίσκεται η αιχμή της πρότασης. Εδώ κρίνεται η δυνατότητα του σχολείου να «ανακτήσει» το Λύκειο την εκπαιδευτική και παιδαγωγική αποστολή του, να απαλλάξει τις μαθήτριες και τους μαθητές από τυφλά άγχη και τις οικογένειές τους από τα βάρη των φροντιστηρίων.

Υπό αυτό το πρίσμα, η κεντρική λογική της πρότασης είναι:

α) να διατηρηθεί, επί το δυνατόν, ο «πολυδιάστατος» χαρακτήρας της γνώσης που αναπτύχθηκε στην Α? Λυκείου, με την προσφορά επιλογών μαθημάτων ή ενοτήτων μαθημάτων όλων των γνωστικών, επιστημονικών και τεχνολογικών πεδίων, ώστε οι μαθητές να μπορούν να δοκιμάσουν τις κλίσεις τους και να επενδύσουν τα ενδιαφέροντά τους?

β) να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των μαθημάτων στις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου (Αυτό κρίθηκε απαραίτητο ως ένα πρώτο βήμα εξορθολογισμού του Προγράμματος Σπουδών, καθώς οι μαθητές/μαθήτριες βρίσκονται σήμερα αντιμέτωποι με ένα πολύ μεγάλο αριθμό μαθημάτων -18 στη Β' Λυκείου, 15 στη Γ' Λυκείου-, γεγονός που οδηγεί σε έναν κατακερματισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την καθιστά λιγότερο αποτελεσματική.)?

γ) να αυξηθούν οι ώρες διδασκαλίας των επιμέρους μαθημάτων, ώστε να είναι δυνατή η εμβάθυνση, η συστηματική και αποτελεσματική διδασκαλία και η στήριξη των μαθητριών και

μαθητών ανάλογα με τις δυσκολίες τους?

δ) να προετοιμάζει το πρόγραμμα μαθημάτων των δύο τελευταίων τάξεων του Λυκείου τους μαθητές/μαθήτριες για τις απαιτήσεις των σπουδών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Αυτό σημαίνει τόσο την παροχή των απαραίτητων γνώσεων όσο και την εξοικείωση με το επιστημονικό πνεύμα και το χαρακτήρα της επιστημονικής γνώσης. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος θεωρήθηκε σωστό στη Β' Λυκείου να παραμείνει ένας ισχυρός κορμός υποχρεωτικών μαθημάτων που θα παρέχει ένα κρίσιμο φάσμα γνώσεων, πριν οι μαθητές προβούν στην καταλληλότερη γι' αυτούς επιλογή στη Γ' Λυκείου πιο συγκεκριμένης επιστημονικής κατεύθυνσης. Ειδικότερα, στη Γ' Λυκείου η κεντρική λογική είναι η ύπαρξη μιας ενότητας επιλογών που δίνει δυνατότητα προσανατολισμού, σε συνδυασμό με μία ελεύθερη επιλογή εκτός «ειδίκευσης». Επομένως, στην τελευταία τάξη του Λυκείου τα υποχρεωτικά μαθήματα θα είναι εξαιρετικά περιορισμένα, θα παίζουν όλα ρόλο στην πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ώστε να μην υπάρχουν μαθήματα δύο ταχυτήτων, κάτι που σήμερα διαλύει τη σχολική καθημερινότητα) ενώ θα είναι έντονη η παρουσία των μαθημάτων συγκεκριμένης κατεύθυνσης?

ε) να διαμορφωθεί το Πρόγραμμα Σπουδών με τέτοιο τρόπο ώστε τα διδακτικά αντικείμενα να υπαχθούν στις ευρύτερες επιστημονικές τους περιοχές και να διδάσκονται εντός ενοποιημένων πεδίων (εντός των οποίων σχεδιάζονται και εκπονούνται και ερευνητικές εργασίες)?

στ) οι αλλαγές αυτές να συμβαδίζουν με περαιτέρω αλλαγές στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία, ώστε να καλλιεργείται η κριτική σκέψη και να αναπτύσσουν οι μαθητές αναλυτικές και συνθετικές ικανότητες?

ζ) να μεταβληθεί παράλληλα ο τρόπος αξιολόγησης (για παράδειγμα, υιοθέτηση πρακτικών της περιγραφικής αξιολόγησης, έλεγχος πολλαπλών και σύνθετων ικανοτήτων (αναλυτική, συνθετική, κριτική, δημιουργική σκέψη, πρωτοτυπία, φαντασία) και όχι της επάρκειας στη στεγνή αναπαραγωγή της γνώσης)?

η) η νέα αυτή αντίληψη να ισχύσει άμεσα και για τις πανελλαδικές εξετάσεις, ώστε να καλλιεργηθεί σταδιακά μία αλλαγή στάσης εκπαιδευτικών και μαθητών/-τριών, αλλαγή στον τρόπο διδασκαλίας και προετοιμασίας των υποψηφίων·

θ) να μελετηθεί συστηματικά η δομή του ΕΠΑΛ, το οποίο οδηγεί με την ολοκλήρωση των σπουδών του σε ισότιμο τίτλο λυκείου αλλά και σε επαγγελματικά δικαιώματα.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Οι παραπάνω παρεμβάσεις αναμένεται να συμβάλουν καθοριστικά στους εξής στόχους:

α) αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των περιεχομένων και των πρακτικών του δημόσιου σχολείου,

β) αποκάλυψη και αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων τόσο των μαθητών και μαθητριών όσο και των εκπαιδευτικών,

γ) επανασηματοδότηση της δημόσιας παιδείας ως αξίας θετικής και ως πεδίου που προάγει πραγματικά τους στόχους και τους σκοπούς για τους οποίους προορίζεται προς όφελος μιας δημοκρατικής πολιτείας,

δ) ορθολογική οργάνωση της Εκπαίδευσης,

ε) ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ σχολείου και κοινωνίας,

στ) όφελος κοινωνικό και οικονομικό από την παροχή συνθηκών δημιουργικής εργασίας στους εκπαιδευτικούς,

ζ) άμβλυνση των μορφωτικών ανισοτήτων.

Το σχήμα

Γ' Λυκείου

- ελάχιστα υποχρεωτικά μαθήματα

- έμφαση στις επιλογές και στις κατευθύνσεις

- προετοιμασία για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Β' Λυκείου

- ισχυρός κορμός υποχρεωτικών μαθημάτων

- εμβάθυνση στα επιστημονικά αντικείμενα

- δοκιμή κλίσεων και ενδιαφερόντων

Α' Λυκείου

- κοινός κορμός μαθημάτων σε ΓΕ.Λ. και ΕΠΑ.Λ.

- ολοκλήρωση υποχρεωτικής εκπαίδευσης

- μαθήματα επιλογής/διερεύνηση επιλογών

Το Απολυτήριο

Η επιτυχής φοίτηση στο Λύκειο θα οδηγεί στην απόκτηση του Απολυτηρίου. Βασικός στόχος της πρότασης της επιτροπής αποτελεί η αναβάθμιση του Απολυτηρίου. Είναι σημαντικό το Απολυτήριο να αποκτήσει αξία διότι αυτό θα ενισχύσει την ποιότητα της παρεχόμενης σχολικής εκπαίδευσης. Ένα Απολυτήριο με κύρος και νόημα θα καλλιεργήσει στην κοινωνία εκείνη την κουλτούρα που σε βάθος χρόνου θα επιτρέψει στο σχολείο να αποκτήσει σταδιακά ουσιαστική εκπαιδευτική και διδακτική ισχύ.

ΠΗΓΗ: [ΙΕΠ](#)